

CAPUT XI.

UTRUM OMNES ACTIONES SECULARES VEL PROFANÆ,
ET IN UNIVERSUM OMNES PRAVÆ, SINT RELIGIO-
SIS SPECIALITER PROHIBITÆ.

1. *Puncta duo tractanda hoc in capite.*—In hoc capite non agimus de sola obligatione regulæ, sed de quavis alia, ex quocumque jure nascatur, vel naturali, vel positivo. Duo autem sunt quæ interrogantur. Unum est, an religiosis aliquæ actiones specialiter prohibita sint, quæ aliis non prohibentur. Aliud est, an illa eadem, quæ religiosis cum aliis communiter prohibita sunt, habeant in religiosis specialem prohibitionem vel gravitatem. Quoad priorem partem supponimus non esse sermonem de actionibus contrariis votis monasticis, nam de illis constat esse specialiter prohibitas religiosis. Specialiter (inquam) quantum est ex vi status, quia religiosi per se convenit talis obligatio, seu prohibitio, non vero aliis, qui illum statum non profitentur. Potest autem interdum similis obligatio inveniri in persona non religiosa, quia votum aliquod habet in quo cum religiosis convenit. Sed hoc et est accidentarium, et ibi jam intervenit participatio quædam status religiosi. Deinde non tractamus de speciali prohibitione orta ex regula; nam, sic etiam constat multa esse posse specialiter prohibita religiosis. Sed de hac obligatione in genere satis dictum est a cap. 1; in particulari vero unusquisque regulam suam consulat. Præterea non agimus de prohibitione ex vi juris naturalis aut divini; sic enim nihil est specialiter prohibitum religioso, præter ea quæ intrinsece ex votis et traditione facta religioni sequuntur, de quibus etiam dictum est in tome superiore; nulla enim alia ratio aut causa excogitari potest, unde similis prohibitio naturalis aut divina oriatur, cum in his personis nihil speciale inveniatur, per se loquendo et ut religiosæ sunt; nam si habeant alia ministeria vel officia, ratione illorum poterunt alias obligationes habere; sed illa accidentaria sunt ad religiosum statum.

2. *Resolutio puncti quoad prohibitiones communes religiosis cum ecclesiasticis secularibus.*— Igitur solum superest dicendum de jure communi canonico. In quo ulterius considerandum est, quædam dici posse specialiter prohibita religiosis, ut distinguuntur a personis omnino laicis, seu non Ecclesiasticis,

vel specialissime prout tam a laicis quam a secularibus clericis distinguuntur. Priori modo sunt jure canonico prohibita religiosis, multa quæ numerantur in cap. 1 et sequent., Ne cleric. vel mon., et in cap. *A crapula*, cap. *Clerici*, 1 et 2 de Vita et honestat. cleric., et Clemen. 1, de Statu monach., et Concil. Trident., sess. 22, cap. 1, de Reform., et sess. 24, cap. 12, in fin., quæ ibi videri possunt. nihil enim habent quod specialiter ad religiosos pertineat, et hic tractanda non sunt quia omnibus clericis sunt communia; habebunt enim, si Deus dederit, suum proprium locum in tractatu de Ordine. Et multa ex ibi prohibitis sunt per se mala, ut ebrietas, libido, usura, et similia; alia pertinent ad decentiam habitus clericalis, de quibus quantum ad religiosos spectat, satis in cap. 5 dictum est. Alia denique specialiter prohibentur propter decorem talis status, et quia multum impediunt finem ejus. Inter quæ numerantur imprimis negotiatio temporalis lucri causa, forenses causas agere, præsertim in causa sanguinis, conductores secularium rerum aut procuratores esse, et hujusmodi, quæ, licet per se mala non sint, periculum habent, et implicant hominem negotiis secularibus, juxta cap. 1 et 2 de Cleric. venat. Quibus denique accedunt alia, quæ de se magis indifferentia videntur, ut sunt alearum ludus, venatio, canes et aves insequendo, et vociferando; de quibus videri potest Navar., Comment. 4, de Regular., num. 26 et sequentibus, ubi specialiter agit de venatione prohibita religiosis, quam non putat esse peccatum mortale, secluso scandalo, et aliquando ex justæ recreationis causa, et servatis aliis debitis circumstantiis, posse fieri significat; quod verum existimo. Et idem dixit de ludo idem Navarrus, in Summ., cap. 19, numer. 3, quando ludus alias non est ex jure prohibitus, ut notavit etiam Bernardus Diaz, in Practica, cap. 70, ubi Salzedo alios refert, et attigit Soto, lib. 4 de Justitia, quæst. 5, artic. 2. Maxime tamen cavendum est ne votum paupertatis per ludum violetur, quod maxime potest hujus actionis malitiam aggravare, eumque, qui a religioso aliquid lucratur, ad restitutionem obligare, juxta principia superioris posita de materia paupertatis.

3. *Resolutio ejusdem puncti quoad prohibitiones religiosorum proprias.*— Posteriori modo inveniuntur in jure speciales prohibitiones factæ religiosis, quas fere omnes late exposui in tom. 5, tractando de excommunicatio-

nibus juris in particulari, in disput. 22 et 23, et de suspensionibus propriis religiosorum, disput. 31, sect. 6, easque breviter recenset Sylvest., verb. *Religio*, 6, quæst. 15 et 16, et *Religio*, 7, quæst. 15; et Angel, verb. *Religiosus*, 66. Quibus locis multa ponunt, quæ non sunt omnibus religiosis communia, sed eorum propria qui monachi nigri in jure appellantur; et adhuc inter illa multa non sunt rigorosa præcepta, ut in superioribus tactum est, explicando etiam cap. *Cum ad monasterium*, de Statu monach. Multa etiam ex his, quæ numerant, pertinent vel ad non alienanda bona religionis, quæ lib. 2, a cap. 26, tractabo, vel ad modum faciendi et acceptandi electiones, quod attigimus tomo superiore, explicando obedientiæ votum, et tractando modum creandi Prælatos. Reliqua dicemus quæ spectant ad Prælationes intra religionem, eodem lib. 2, a cap. 3, nam de aliis, quæ sunt extra illam, in priori loco tomi superioris est dictum, et dicemus plura infra, lib. 3, tractando de mutatione status religiosi, ubi etiam tractabimus de his quæ pertinent ad prohibendam apostasiam, et omnem illicitam mutationem status religiosi. Solum ergo desiderari poterat explicatio præcepti psallendi in choro Horas canonicas, quod ad regulares etiam Ecclesias extenditur in Clem. 1, de Regular. Sed hoc præceptum unamquamque religionem obligat iuxta modum sui instituti; unde Societatem non obligat, quia sub tali modo instituta et approbata est; cujus rei rationem infra, tract. 10, lib. 1, cap. 8, reddemus. Unde autem oriatur obligatio, quam singuli religiosi professi habent ad recitandas Horas canonicas, et tota communitas ad publicæ canendas et recitandas illas in choro, tom. 2, lib. 4, cap. 17, de Horis canonicis, dictum est, Et ideo de oneribus status religiosi in communi nihil dicendum superest.

4. Quoad secundam partem est commune dubium, an peccatum religiosi, cæteris paribus, gravius sit quam non religiosi, et consequenter an idem præceptum commune religioso et non religioso magis obliget religiosum. Quam rem disputat D. Thomas 2. 2, q. 186, art. 10, ubi, si attente legatur, resolutio ejus non solum est negativa, verum potius significat levius esse peccatum religiosi, per se loquendo. Ex triplici enim accidente (ut ait) potest peccatum religiosi esse gravius, scilicet, vel quia est contra votum, vel quia est ex contemptu, vel quia fit cum scandalo:

quæ tria constat esse accidentaria, et extra propriam rationem et obligationem particularium præceptorum. Idem tenet Sylvest., *Religio*, 6, q. 14; Gregor. Lopez, glos. 8, in l. 25, tit. 4, part. 1, cum Joann. Andrea, in cap. *Accusatus*, de Hæret., in 6. Extra hos vero tres casus, ait D. Thomas peccatum religiosi esse levius in eodem genere peccati. Quia si sit leve (inquit) quasi absorbetur ex multis bonis operibus, quæ facit; si vero sit mortale, facilius ab eo resurgit. Sed hæ rationes etiam sunt ab extrinsecis effectibus sumptæ, et solum probant peccatum religiosi facilius remedium habere, non tamen esse in se levius.

5. *Prima assertio pro auctoris resolutione.*— Quocirca dicendum censeo, præcepta communia religiosis et non religiosis, quantum est de se, æqualiter illos obligare. Probatur, quia præceptum indistincte loquitur, et potestas præcipientis æqualis est respectu omnium; voluntas etiam generalis est et indifferens; ergo etiam obligatio æque ad omnes descendit, per se loquendo. Neque enim ex parte subjectorum considerari potest aliquid quod reddat unam ex his personis magis obnoxiam huic obligationi, quam alias; suppono enim præceptum non pertinere ad statum religiosi, ut sic, alias non esset commune non religiosis; ergo status hominis religiosi per se neque auget, neque minuit obligationem talis præcepti. Unde fit ut ex hac parte, et consequenter ex vi materiæ, nec gravius, nec levius religiosus peccet, sed juxta exigentiam virtutis, ad quam pertinet tale præceptum. Dices, eo ipso quod persona est sacra, ex circumstantia personæ aggravari quamlibet culpam, ideoque ipsam magis obligari ad non transgrediendum quodlibet præceptum. Respondetur idem argumentum fieri posse de clerico comparatione laici, et de fidei seu baptizato comparatione infidelis. Item solet idem argumentum fieri de loco sacro, de quo certum est non omne peccatum factum in eo specialem gravitatem inde accipere, nisi vel peculiariter ibi prohibitum sit, vel directe sit injuriosum loco. Ita ergo in præsentī dicimus illam circumstantiam personæ non aggravare specialiter quamlibet culpam, nisi vel ratione voti, vel peculiaris præcepti sit specialiter prohibita, vel aliunde sit directe injuriosa tali statui, ut recte Cajetanus 1. 2, q. 7, art. 1, sentit. Unde si in tali persona consideretur aliqua major obligatio vitandi culpas, non est ex sola consecratione personæ, sed ex aliis

conditionibus ad voluntatem vel intellectum pertinentibus, ut videbimus.

6. *Secunda assertio bipartita. — Conciliatio eorum qui contra hanc partem videntur sensisse.* — Secundo dicendum est, regulariter loquendo, gravius peccare religiosum, quoties cum perfecta deliberatione peccat, levius autem cum ex subreptione. Ratio prioris partis est, quia regulariter ille modus peccandi est in religioso cum majori scientia, et consequenter cum majori libertate, ac propterea cum majori ingratitudine erga Deum. Quia ex majori lumine rerum spiritualium, quod solent religiosi habere, sequitur et major libertas in peccando, quando deliberatio non impeditur. Et præterea etiam sequitur major obligatio recognoscendi illud Dei beneficium, et consequenter non offendendi benefactorem. Atque hoc modo intelligendum puto, quod aliqui absolute asserunt, peccatum religiosi, cæteris paribus, gravius esse quam non religiosi, propter circumstantiam personæ. Quo modo loquitur sæpe Navar., ut videre licet in Summa, c. 6, n. 13, et in c. *Consideret*, de Pœnit., dist. 5, n. 49 et 50, et Comm. 2, de Regul., n. 59. Hoc enim in tantum verum esse existimo, in quantum ex illa conditione personæ oritur aut major consideratio, aut certe major facultas et obligatio considerandi et cavendi divinam offensionem, saltem ex generali ratione gratitudinis. Hæc autem omnia non ita habent locum in peccatis quæ ex surreptione fiunt, quia non sunt perfecte humana, et ideo non magis imputantur ratione majoris luminis aut scientiæ, quia in eis prævenitur homo, ne cum perfecta libertate possit his donis uti. Et ob eandem causam fere nulla ingratitudo in his peccatis consideratur. Quamvis autem hoc proprie locum habeat in peccatis venialibus, nam surreptio in rigore sumpta in solis illis locum habet, suo tamen modo extendi potest ad peccata, quæ ex infirmitate, aut vehementi passione fiunt, etiam si mortalia sint, quatenus passio antecedens facultatem considerandi impedit. Et ideo D. Thomas de his absolute dixit esse leviora in religioso, quod regulariter forte ideo est, quia passio, quæ religiosum vincit aut perturbat, solet esse major; nam si in illa esset æqualitas, etiam posset illi magis imputari, quod habens plura principia vel auxilia ad superandam illam, vinci se sinat. Nisi etiam dicatur culpa levior (quod plane videtur D. Thomas intendisse), id est, minus nociva seu periculosa quoad ultimum ejus damnum seu

effectum, quia facilius curari potest. Quod secus est in peccatis quæ ex certa scientia vel malitia a religiosiis fiunt, nam in eis maxime locum habet, quod Augustinus dixit, epist. 137: *Sicut non vidi meliores quam qui in monasteriis profecerunt, ita non video peiores quam qui in eis defecerunt.*

7. *Exponitur major gravitas peccati religiosi, quando intervenit.* — Advertit nihilominus Navar. citatis locis, et recte, gravitatem hanc, quam potest habere peccatum religiosi, ex hoc solo capite, seclusis tribus illis circumstantiis quas D. Thomas, n. 4 adductus, consideravit, neque addere malitiam distinctæ speciei, neque mortaliter aggravare, ita ut ex veniali peccato possit facere mortale; neque etiam si mortalem malitiam supponat, ita notabiliter aggravare illam, ut necesse sit talem circumstantiam in confessione declarare. Ratio omnium est, quia ibi non est specialis materia sacrilegii, ut ostensum est; præterquam nulla alia cum fundamento excogitari potest. Solum ergo esse potest augmentum, vel ratione majoris libertatis, aut voluntatis formalis vel interpretativæ, quæ notabiliter non augent; vel ratione alicujus ingratitudinis, quæ non est formalis, sed materialis, secluso contemptu, ut in simili diximus in tomo 4 de Pœnitentia, disp. 13, sect. 3, et in præsentis etiam materia, quamvis de alia re agens, sensit Cajetanus 2. 2, q. 187, art. 4.

8. *Ingratitudo religiosorum, utentium bonis temporalibus donatis, an sit gravior.* — Ait vero D. Thomas eo ipso in loco, religiosos illicite uti temporalibus bonis, si ab actibus religiosiis desistant; quia sic quantum est de se defraudant intentionem eorum qui talia bona contulerunt. Ubi Cajetanus declarat illud esse illicitum ratione ingratitudinis, vel formalis, si directe intendatur vel ex contemptu beneficii suscepti fiat (quod moraliter nunquam fit); vel tantum materialiter, quæ erit major vel minor, juxta obligationem quam ex alio præcepto habuerint religiosi ad tales actus exercendos. Unde nisi alias teneantur sub peccato mortali ad tales actus, sola ingratitudo suscepti beneficii non sufficiet ad malitiam mortalem.

9. *Ex alio fundamento alii aggravant peccatum religiosi.* — *Vera auctoris doctrina.* — Dicunt vero aliqui, eo ipso quod religiosi, ex vi sui status et professionis, deputantur ad aliquos actus, ut, verbi gratia, ad chorum, vel ad spiritualia ministeria erga proximos,

vel ad serviendum in actionibus corporalibus, si sint laici, teneri ex justitia ad illos actus exercendos, et non ex sola gratitudine, ideoque per se ac directe peccare mortaliter illos omittendo. Quia inter religionem et religiosum intercedit pactum implicitum, ut religiosus vero munus suum exequatur. Dico tamen, excepta obligatione recitandi officium canonicum, quæ oritur ex aliis principiis, sive illa sint consuetudo, sive jus aliquod canonicum, sive solemne votum, de quibus alibi; in reliquis actibus nullam esse obligationem sub peccato mortali, per se loquendo, nisi vel in regula sit præceptum, quo ita districte præcipiantur, vel ipse Prælati sub virtute obedientiæ illos præcipiat. Ratio est, quia nullum aliud principium talis obligationis vel gravis transgressionis cum fundamento affirmari potest. Nam ex vi professionis ad nullos actus immediate se obligat religiosus, nisi ad id quod vovet; non vovet autem immediate actus illos, ad quos destinatur, neque etiam ad recitationem in choro, quidquid sentiat Navarrus, tractatu de oratione, c. 21, n. 20, sed præter casitatem et paupertatem vovet tantum obedire secundum regulam. Tunc ergo obligabitur ex voto ad illos actus, quando intervenit obedientiæ præceptum, vel regulæ, vel hominis; ergo, si utrumque secludamus,

non manet obligatio ex vi votorum; ergo nec ex vi professionis; ergo nec justitiæ obligatio intervenit, donec Prælati rigore præcipiat, et exigat jus suum; tunc enim fateor peccatum esse posse contra justitiam ratione traditionis et pacti, et contra virtutem religionis ratione voti obedientiæ, ut in superiori tomo late explicavimus. Sicut peccaret etiam Prælati contra justitiam negando subdito necessaria ad suam sustentationem; est autem differentia, quia Prælati ex officio habet hanc obligationem sine novo præcepto, nec enim subditus potest illud Prælati imponere; at vero subditus immediate et ex officio solum tenetur obedire; in particulari vero obligatio semper est juxta gradum præcepti seu legis sibi impositæ; et nunquam intelligitur obligatio justitiæ ab ipso exigere, nisi quando actus ita præcipitur. Illa autem justitiæ obligatio aut transgressio non est respectu fundatorum aut benefactorum, qui eleemosynas dederunt (nisi ubi tale pactum intervenerit), sed est respectu Prælati, seu religionis cui religiosus se tradidit. Dixi autem *per se loquendo*, nam ratione scandali, vel propter alia gravia damna, si inde sequantur, poterit in ea omissione esse peccatum mortale. Et hactenus de obligationibus religiosiis communibus; reliquum est ut de Prælatiis in particulari dicamus.